

משמרת יום

משיעורי הדף היומי של הגאון המופלא בעל "משמר הלוי" זצוק"ל

שבוע פרשת ואתחנן - נחמו, י"א - י"ז אב תשפ"א ☆ מסכת סוכה דף י"א ע"א - י"ז ע"ב ☆ גליון מס' 25

ענינים שנידונו בגליון זה:

- האם שייך לחלק בדאורייתא בין "לכתחילה" ל"דיעבד"?
- "לא נאמרה טומאה אלא בכלים ואוכלין ומשקין ואדם!"
- סוכה העומדת עתה מצד עצמה, אלא שיש בה דבר המקבל טומאה שמעמידה לעתיד
- הישן חוץ לסוכה - האם חובה להקיצו?
- בענין דופן עקומה

גיציים משולחן גבוה

רבי ישראל יעקב לובצ'נסקי זצוק"ל הי"ד

סיפר רבנו זצוק"ל:

בישיבת ברנוביץ, היה היכל הישיבה מלא ודחוס עד אפס מקום, בארבע מאות הבחורים שישבו ולמדו בשקידה נוראה, ובקצה ההיכל במערב, ישב המשגיח הקדוש רבי ישראל יעקב לובצ'נסקי זצוק"ל הי"ד [חתנא דבי נשיאה של הסבא קדישא מנאוורדהוק זיע"א]. היה שם בהיכל הישיבה סולם ששימש את הבחורים, בכדי שיוכלו לעלות ולטויל את הספרים שנמצאים בגובה הארון, לפתע, רואה המשגיח, איך שבקצה השני, במזרח ההיכל, מטפס בחור על הסולם בכדי להוריד ספר, המשגיח החל לרוץ... רץ בין הבחורים, [נחיי שם בהלה נוראה], ניגש אל הבחור ואמר לו באהבה ובחמלה: הלא הסולם רעוע, אסור לעלות כך על הסולם מבלי שיתמכו ויחזיקו בו...

ומה באמת היי? הסולם לא היי רעוע כלל וכלל, רק מה, היי לו לאותו בחור חור במכנסיו... [כך היו מתהלכים אז רוב הבחורים, בשרוולים קרועים ועם חורים במכנסים], ובשביל כך, נעמד רבי ישראל יעקב מאחוריו... אכן בני הישיבה הבינו היטב את הסיבה, ונשרש בהם בעומק נפשותם הרגש הטהור והזהירות הנוראה בכבודו של בן ישיבה!

רבי ישראל יעקב זצוק"ל, היה מן הצדיקים הגדולים שבדור שלפנינו, הוא היי איש אלוקים קדוש, בעל יסורים... בעניותו ודלותו, לא היי לו לחם לאכול, מה עשה? היי הולך ומלקט את הפירות משיירי המאכל של הבחורים בישיבה, והיי אומר: הריני מרגיש כמי שזכה לאכול שיירי מנחות, כי הלא כתוב ב"מסילת ישרים" ש"הצדיקים שלחן כמזבח, ואכילתן כקרבן", - כך הוא התייחס לבן ישיבה!

- המשך בעמ' 8 -

דף י"א א'

במשנה "הדלה עליה את הגפן ואת הדלעת ואת הקיסוס" וכו'.

האם יש כאן צריכותא?

שם במשנה "הדלה עלי' וכו' וסיכך על גבה" וכו'.

זה לשון קדשו של הר"ן: -

"ומדקתני הדלה ואח"כ סכך, מוכיח רבנו תם דדוקא כי האי גוונא שתחילתו בפסול דתו לא מכשרא בסכך כשר, אבל כל שתחלתה בכשרות אע"פ שאח"כ הדלה עלי' את הגפן תו לא מפסלא, דאי לאו הכי ליתנו סכך ואח"כ הדלה וכ"ש הדלה ואח"כ סכך. ולא ראי' היא, דמתני' תרתי קתני. הדלה עלי' את הגפן ואת הדלעת או סכך על גבן, כלומר בין שקדם הסכך כדקתני הדלה עלי', בין שקדם האילן וסכך עליו פסולה" וכו', עכ"ל הר"ן, ועיי' ריטב"א.

שם. "וסיכך על גבה".

ולעיל [ט' ב'] הגירסא: "וסיכך על גבן", ועיי' תוי"ט, ועיי' רש"ש.

במשנה "זה הכלל כל דבר שהוא מקבל טומאה" וכו'.

עיי' "ערוך לנר", דכאן לא שייך להקשות "זה הכלל לאתווי מאי", כדמקשה בכ"מ, שזה לא שייך אלא בשהכלל כבר נכלל בפרט דקתני מקודם, אבל הכא דתני דין חדש בזה הכלל שפסול לסכך - אין גדולו קרקע ומקבל טומאה - לא צריך לרבווי, ע"ש כל דבריו הקדושים.

במשנה "כל דבר שהוא מקבל טומאה ואין גידולו מן הארץ אין מסככין בו".

כאן הוא וי"ו המחלקת, דבכדי לפסול סגי בחד מינייהו.

במשנה "וכל דבר שאינו מקבל טומאה וגידולו מן הארץ מסככין בו".

כאן הוא וי"ו המחברת, דלהכשירא בעינן תרתי, גם שאינו מקבל טומאה וגם שגידולו מן הארץ.

שם. הנה ברי"ף איתא רק להסיפא: "זה הכלל, דבר שאינו מקבל טומאה וגידולו מן הארץ מסככין בו", אך ליתא שם להרישא "כל דבר שהוא מקבל טומאה ואין גידולו מן הארץ אין

גמרא "צריך לנענע".

ושוב כתב השפ"א: "אך באמת נראה, דכה"ג שכבר הי' קשר אחד קודם הפסיקה פסול, ולא מהני הוספת קשר, כיון דכבר הם מחוברין בפסול לא מיקרי עשי' כלל מה שמוסיף עוד קשר. וכן מוכח מהא דפי' רש"י גבי סכך שצריך להגביה כל אחד ולחזור ולהניח שיהא הנענוע קרוב לסתירה, א"כ ה"ה הכא בציצית. ולפ"ז צ"ל, דמ"ש רש"י כל הגדילים וקשריהם, לאו דוקא, וכן עיקר", עכ"ל השפ"א שם. [וע"ש בד' חתנו זצ"ל שכ', שמ"ש רש"י "כל הגדילים וקשריהם" בלשון רבים, י"ל כוונתו שעשה קשרי כל ד' הציציות, ואפי' לא עשה אלא קשר אחד בכל כנף פסולה], ועי' ערול"נ מש"כ בזה.

תוס' [ד"ה דרב עמרם חסידא] "וכן רב יהודה פרק התכלת דקסבר לילה זמן ציצית ולא מצות עשה שהזמן גרמא הוא ונשים חייבות" וכו'.

עי' פנ"י, ועי' ערול"נ, ועי' שפ"א.

דף י"א ב'

גמרא "אילימא בשלא קצצן מאי אריא משום תעשה ולא מן העשוי תיפוק לי' דמחוברין נינהו".

עי' ריטב"א.

גמרא "קשיא לרב, קשיא".

ול"א "תיובתא", ופי' המפרשים, משום דלהלן מבואר דהוא פלוגתא דתנאי, - עי' ערול"נ ושפ"א.

רש"י [ד"ה עבר וליקטן] "דתנן לקמן אם היו ענבין מרובין מעלין פסול דהוה לי' מנומר ולא הדר הוא" וכו'.

ופסול מדאורייתא!

תוס' [ד"ה לקיחה], עי' תוס' מנחות כ"ז א' [ד"ה לא], ועי' ערול"נ ושפ"א.

האם שייך לחלק בדאורייתא בין "לכתחילה" ל"דיעבד"?

גמרא "כמאן אזלא הא דתניא לולב מצוה לאוגדו ואם לא אגדו כשר? אי ר' יהודה - כי לא אגדו אמאי כשר? אי רבנן - אמאי מצוה? לעולם רבנן היא, ומשום שנאמר זה א-ל-י ואנוהו - התנאה לפניו במצוות".

ובריטב"א "ואי רבנן מאי מצוה, פי' דליכא למימר דמצוה לאוגדו לכתחלה מן התורה, אלא דייעבד אם לא אגדו כשר, דהא כל בדאורייתא לא שאני לה בין לכתחלה בין בדיעבד. ופרקינן דהיינו מצוה מדרבנן, משום שנאמר זה א-ל-י ואנוהו, התנאה לפניו במצוות", עכ"ל הריטב"א.

וכי האי גוונא כתבו התוס' בגיטין סוף דף ג', דמדאורייתא אין לחלק בין לכתחילה ובדיעבד.

ובד' הריטב"א הללו מבואר לכאן, כד' התוס' גיטין סוף דף ג' ע"ב, דמדאורייתא אין לחלק בין לכתחילה לדיעבד, [אך יעוי' בתוס' פסחים י"א א' בריש העמוד, ע"ש], ועי' בזה בהרחבה

כמה השיעור? - עי' בהגר"ז [סימן תרכ"ט ס"כ] וזה לשון קדשו: "לפיכך אין לו תקנה אלא אם כן ינענע כל הסכך הפסול שקצצו - דהיינו שמגביהו מעט וחוזר ומניחו, שבשעה שמגביהו נתבטלה עשי' הראשונה שהיתה בפסול, ואח"כ כשמניחן הוא עושה מעשה חדש בגוף הסוכה" עכ"ל הגר"ז.

גמרא "אהדרינהו רב יוסף לאפיה". [ופרש"י: "בכעס"].

עי' פסחים קי"ג ב': "ת"ר, שלשה חייהן אינם חיים, הרחמנין והרתחנין ואניני הדעת, ואמר רב יוסף כולהו איתנהו ב". [ועי' שיעורי משמה"ל ע"ז ד' א'].

רש"י [ד"ה ויתב] "אבל צריך הוא לנענע קצת אותם שהוסככו במחובר לאחר קציצתן דתיהוי להו הך כעשי" וכו'.

האם רק הנענוע לבדו הוי כעשי', או הנענוע בצירוף הקציצה? [א"ה: עי' בלשון קדשו של הגר"ז הנ"ל].

תוס' [ד"ה הא] "ואם הסוכה שתחת האילן מסוככת כראוי שצלתה מרובה אלא כשאין צלתה מרובה אלא מחמת הפסול איירי" וכו'.

זו היא שיטת התוס', ואולם הרא"ש [סי' יד] והר"ן הביאו את שיטת הראב"ה בשם ריב"א, דס"ל "דאם לא חבטן אפי' חמתו של האילן מרובה מצל האילן והסוכה צלתה מרובה מחמתה, פסולה, שהרי הצל הוא מן האילן ולא מן הסוכה, שאם ניטל סכך הסוכה אכתי איכא מצל האילן, ל"ש קדים האילן לסוכה ולא שנא קדמה הסוכה לאילן - כיון שמונחין ענפי האילן כנגד סכך הכשר", - כך הוא לשון הרא"ש, וע"ש כל דבריו בזה, ועי' בר"ן עוד תוספת דברים. ועי' בקרב"נ [אות ק'] דנקט דכ"ה דעת רש"י בסוגיין, ע"ש.

גמרא "אמר רב נחמן בר יצחק - בסכת כתיב".

כה"ג קאמר רב נחמן בר יצחק בכמה דוכתי בש"ס, וציין להו בגליון הש"ס יומא ע"ה ב' ובמגילה ט"ו ב'.

גמרא "אמר ר' ירמי' - פעמים ששתיהן... פעמים ששתיהן... פעמים... פעמים..."

כה"ג קאמר ר' ירמי' בב"מ ל"ה ב' ובבכורות נ"ו ב'.

גמרא "תלאן ולא פסק ראשי חוטין שלהן".

פירש"י: "...ורב עמרם שכח ולא פסקן עד שעשה כל הגדילים וקשריהם, ונמצאת עשוין בפסול דאין בה אלא חוט אחד" וכו'.

וכתב בשפ"א: "משמע קצת, דדוקא אם עשה כל הקשרים קודם שפסק ראשי חוטין פסולה, אבל אם עושה קשר אחד אחר פסיקת החוטין חשוב עשי' בהכי וכשרה, ולפ"ז ה"ה אם עשה כל הקשרים והוסיף אח"כ קשר אחד מהני ג"כ, דהא מן הדין סגי בקשר אחד א"כ אי נימא דסגי בהוספת קשר היינו משום דקשר הראשון שעשה הוי כמאן דליתא ממילא לעולם מהני כשעשה קשר חדש, אלא דרש"י פי' כי אורחא דמילתא דכיון שעשה כל הקשרים מסתמא לא הוסיף קשר אחר" וכו' וכו'.

במשמחה"ל סי' טז. (וע"ע להלן י"ג א').

ובמש"כ הריטב"א, דהך דינא ד"התנאה לפניו במצוות" היא רק מדרבנן, יעוי' בשאג"א סימן נ'.

גמרא "מה אד דבר שאינו מקבל טומאה וגידולו מן הארץ".

עי' פלוגתת רבי אליעזר ורבי יהושע בתענית ט' ב', דלדעת רבי אליעזר "כל העולם כולו ממימי אוקיינוס הוא שותה - שנאמר ואד יעלה מן הארץ", ולדעת רבי יהושע, "כל העולם כולו ממים העליונים הוא שותה", וצ"ע.

"לא נאמרה טומאה אלא בכלים ואוכלין ומשקין ואדם!"

רש"י [ד"ה אין מקבל טומאה] "דלא נאמרה טומאה אלא בכלים ואוכלין ומשקין ואדם, וזה איננו אחד מאלה".

זהו רש"י שצריכים לזכור!

גמרא "ענני כבוד היו דברי ר' אליעזר, רבי עקיבא אומר סוכות ממש".

בגליון איתא, שבת"כ הגירסא, **דר"א** אומר סוכות ממש היו, **ור"ש** אומר **ענני כבוד היו**. ובזה ביארו המפרשים, להא דפסק הטור [בריש הלכות סוכה, סימן תרכה] כמ"ד דענני כבוד היו - עי' ערול"נ כאן וכו' ב"בכורי יעקב" שם, ועי' מהר"ץ חיות.

רש"י [ד"ה כי חגיגה] "ומיהו כיון דלא קמה מילתייהו דרבי יוחנן" וכו'.

עי' יעב"ץ שהגיה דצ"ל: "מילתיה דר' יוחנן".

דף י"ב א'

גמרא "אי מה חגיגה בעלי חיים אף סוכה נמי בעלי חיים".

עי' "פני יהושע", ועי' "ערוך לנר".

רש"י [ד"ה קרוש] "קפוי".

מבואר ד"קרוש" היינו "קפוי".

ועי' רש"י חולין ק"ט ב' "הכבד כולו, דם קרוש הוא" וכו', וברמב"ם הל' טומאת אוכלין...

גמרא "רב חסדא אמר מהכא, צאו ההר והביאו עלי זית ועלי עץ שמן ועלי הדס ועלי תמרים ועלי עץ עבות - היינו הדס היינו עץ עבות" וכו'.

אמנם הא לא הוקשה להגמרא: היינו עלי זית היינו עלי עץ שמן? ועי' במצו"ד שם שכתב, דעץ שמן הוא מין סרק, ובזה את"ש.

תוס' [ד"ה וחבילי זרדין], מדוע לא העמידו התוס' דבריהם כבר אדלעיל: "חבילי קש וחבילי עצים"?

רש"י [ד"ה וחבילי זרדין] מין קנים הם וכו' ובעודן לחין בהמה אוכלתן ולכי יבשי עומדים להיסק".

כ"ה ברש"י שבת ק"ג א' [ד"ה זרדין].

גמרא "א"ר יעקב שמעת מיני דרבי יוחנן תרתי" וכו'.

עי' בריטב"א, איך שמבאר במתיקות נפלאה את כל הסוגיא, וכעין דבריו איתא נמי במאירי.

דף י"ב ב'

גמרא "סככה בחיצין" וכו'.

עי' פנ"י דעמד, דלכאוי' הי' ראוי לקבוע לכל הך סוגיא לעיל על המשנה (בדף י"א) ד"זה הכלל כל שהוא מקבל טומאה" וכו', ע"ש.

תוס' [ד"ה בנקבות] "קצת תימה כיון דעשוי למלאות ה"ל גולמי כלי עץ דטהורים" וכו'.

המפרשים תמהו, דהא אדרבה, מפו' בגמ' חולין כ"ה א' דגולמי כלי עץ **טמאים**? ועי' ערול"נ שכתב, דאולי אין כוונתם לדמות חצים נקבות לגולמי כלי עץ, אלא לאותן כלי עץ שעדיין לא נגמרו להיות ראויין למלאכתן - דאמרינן שם דטהורין, וע"ש בערול"נ.

גמרא "אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן" וכו'.

בר"ף וברא"ש (סימן כה) ובריטב"א איתא: "אמר רבה בר בר חנה **אמר רב**", ועי' ערול"נ שעמד בזה והעיר: "ולא ראיתי מי שהעיר על חלוף הגרסאות".

גמרא "סככה באיני פשתן פסולה".

עי' ערול"נ דמונה והולך בזה ד' שיטות ראשונים. א'. שיטת רש"י, דהיינו משום דראוי' ליטמא בנגעים. ב'. שיטת התוס' והר"ן והריטב"א, דאע"ג דבאמת אינו מטמא בנגעים, הואיל וקרוב הוא לטומאה, גזור בהו רבנן לפוסלו בסכך. ג'. שיטת הרמב"ם (בפ"ה הלכה ד'), משום דנראה כאילו אינו גדולי קרקע. וזה לשון קדשו של הרמב"ם: "סיככה בפשתי העץ שלא דק אותן ולא נפצן כשרה, שעדיין עץ הוא, ואם דק ונפץ אותן אין מסככין בו, מפני שנשתנית צורתו וכאילו אינו מגדולי קרקע" עכ"ל הרמב"ם. ד', שיטת הראב"ד (בהשגות שם), דהוי כבלאי כלים. וזה לשון קדשו שם: "א"א, טעם אחר יש לנו בזה, מפני שעניני פשתן ראויים ליתן אותם בכרים וכסתות, והרי הן מקבלין טומאה ע"י דבר אחר, ולא פחיתי מבלאי כלים" עכ"ל הראב"ד. וע"ש בערול"נ, דלרש"י הוי איסור דאורייתא, ולשאר הטעמים הוי דרבנן, והוסיף הערול"נ, דגם בלאי כלים גופייהו הוא מדרבנן, כנראה מריטב"א לקמן ט"ז, ע"ש בערול"נ כל דבריו הקדושים, ועי' "חזון יחזקאל" (פ"א ה"ג).

רש"י [ד"ה שווצרי] "ורבי מכיר פירש" וכו'.

רבי מכיר הוא מרבתינו הראשונים, ועשה מילון ע"פ א"ב, ויש באיזה מקום ברש"י: בא"ב של רבי מכיר.

רש"י [ד"ה מסככין בהם] "שאינם מקבלים טומאה - לפי שאינם מאכל אדם".

עי' רמב"ם ריש ה' טומאת אוכלין: "כל אוכל המיוחד למאכל

אדם, כגון לחם ובשר וענבים וזיתים וכיוצא בהן, מקבל טומאה. וכל שאינו מיוחד למאכל אדם, הרי זה טהור ואינו מקבל טומאה, אלא אם כן חשב עליו ויחדו למאכל אדם" עכ"ל הרמב"ם.

דף י"ג א'

גמרא "כיון דסרי ריחייהו שביק לה ונפיק".

עי' ריטב"א ור"ן, דמה"ט ה"ה נמי בדפנות, ועי' ערול"נ מש"כ בזה.

גמרא "הני היזמי והיגי" וכו'.

עי' שבת דף ז' א'.

גמרא "מאי טעמא, כיון דנתרי טרפייהו שביק לה ונפיק".

עי' ריטב"א (לעיל בע"א), בדפנות לא שייך האי דינא, ע"ש.

גמרא "אזוב, ולא אזוב יון".

האם הניקוד הוא יון, או יון? עי' ב"אוצר מפה"ת", דרבנו הלל על הספרי בפרשת חקת מפרש, שהוא גדל בארץ יון, [וכמו אזוב רומי], אכן ב"משנה אחרונה" נגעים הביא מהרע"ב פי"ד מ"ג דשבת, דמפרש שגדל בין הקוצים, ופי' דלהכי לא נקרא יוני, אלא יון, ע"ש. [ועי' ב"מלאכת שלמה" בפ"א דפרי"ז].

שם. עי' בחדושי הגרעק"א, ועי' רש"ש.

גמרא "אמר אביי כל שנשתנה שמו קודם מתן תורה ובאת' תורה והקפידה עליו, בידוע שיש לו שם לווי, והני לא נשתנה שמייהו קודם מתן תורה כלל".

וברש"י "..."וקודם מתן תורה הי' זה שמו ובאתה תורה והקפידה" וכו'.

צריך ביאור, הרי התורה הקדושה היתה כבר כתובה אצל הקב"ה באש שחורה ע"ג אש לבנה, נתקע"ד דורות לפני שנברא העולם, לפני שנבראו האנשים, ולפני שנבראו "אזובים" ו"מרורים", ואז כבר הי' כתוב בתורה "אזוב" ו"מרור", ומאי נפק"מ אם נשתנה שמו קודם מתן תורה או לא? וצריכים כאן רב גדול שיבאר לנו את הפשט כאן בגמרא.

שם "בידוע שיש לו שם לווי".

עי' רש"ש, דהתוס' בזבחים [כ"ב ריש ע"ב] העתיקו: "כל שנשתנה שמו קודם מתן תורה וכו' זהו שם לווי", וכתב עלה הרש"ש "ונכון יותר".

שם. בתפארי' [פריה פי"א מ"ז, ב"בועז" אות כ'] נתקשה בזה מאזוב רומי, דהא רומי לא נבנית אלא רק אחר שנשא שלמה בת פרעה, כמבואר בשבת נ"ו ב'. ותירץ, דמדחזינן דאית לי' השתא שם לווי, ש"מ דמשונה במינו מסתם אזוב, ולהכי גם בשעת מתן תורה כשרצו להזכירו היו מכנין לו שם לווי אחר, ורק אח"כ כשנבנית רומי סביב למקום גידולו, כינוהו ע"ש רומי.

גמרא "שלוש שמי' אגד".

כתב הריטב"א וזה לשון קדשו:

"וקיי"ל כרבנן, הילכך כל שאגד שלשה עצים כאחד הויא חבילתייהו חבילה ואין מסככין כרב חסדא. **ופליגא גמרא דילן אהא דאמרינן בירושלמי הכא שאין חבילה פחותה מעשרים וחמשה זרין. ויש שסבורין לומר דלא פליגי, דהא לרב חסדא נמי כ"ה זרין יש, אלא שהם בשלשה ענפים כעין אפקותא דדיקלא** וכו', ע"ש בכ"ד הריטב"א.

והא קמן פלוגתת הראשונים, האם הבבלי פליג על הירושלמי דס"ל שאין חבילה פחותה מכ"ה זרין, או דאין כאן פלוגתא, וזהו פלוגתת הרמב"ם והראב"ד (בפ"ה ה"י) ע"ש, (ועי' ב"י סי' תרכ"ט), ועי' שו"ע שם סט"ו.

גמרא "לרבנן שלשה למצוה".

לכא' מבואר, דגם בדאורייתא שייך לחלק בין "לכתחילה" ל"דיעבד", ואף שכתבו התוס' בגיטין סוף דף ג' דמדאורייתא אין לחלק בין לכתחילה ובדיעבד, צריך לומר לכא' כמוש"כ הגאון ה"מאיר לעולם" [ח"א סימן ו'] לחלק בין "הכשרים" ל"מצוות" ועפ"י התוס' נדה ס"ו ב', ועי' בהרחבה במשמה"ל סימן טז. [ועי' משנ"ת לעיל י"א ב'].

דף י"ג ב'

גמרא "כל אגד שאינו עשוי לטלטלו לא שמי' אגד".

האם הובא דין זה בפוסקים?

גמרא "כגון שקצצן לאכילה".

ברמב"ם לא הובא חילוק זה, ועי' ערול"נ מה שהביא בזה מהב"י (סי' תרכ"ט) ומהלח"מ (פ"ה מסוכה ה"ג), וע"ש מש"כ בזה.

תוס' [ד"ה ירקות] "ואינו כן, אלא מאכל אדם הן, ואפ"ה חייצי מדאורייתא כל זמן שלא הוכשרו" וכו'.

והא דלא אמרו דפוסלין הסוכה משום דמקבלין טומאה [דהא כתבו הקרב"ן והפרמ"ג דדבר המקבל טומאה מיפסל גם אם עדיין הוא מחוסר "הכשר" לקבלת טומאה, ומייתי לה במשנ"ב (סי' תרכ"ט ס"ק כח)], עי' בריטב"א ובמאירי שביארו, דנפק"מ בזה שהוא פוסל בשלשה אפילו בסוכה גדולה, ולא כאוכלין בעלמא דפוסלין בארבעה. (ועי' משנ"ב סי' תרכ"ט ס"ק לג).

גמרא "מ"ט כיון דלכי יבשי פרכי ונפלי כמאן דליתנהו דמי".

כתב הרמ"א (סי' תרכ"ט ס"ב): "וכל מה שדרכו לייבש תוך שבעה, **מיד** דיינינן לי' כאילו הוא יבש" (ר"ן פ"ק דסוכה), והוי אויר ופוסל בו אפי' מן הצד (הגהות מיימוני פ"ד דסוכה) ע"כ.

ועי' ברש"ש כאן שהביא את ד' הר"ן וכתב עלה וז"ל קדשו: "ונ"ל **דמדאורייתא** הוא, ומטעם **דאינם ראוי** לז', וכדדריש ר"י לקמן (כג.), ומשמע שם שאף ר"מ מודה בדרשה זו וכמש"כ שם בס"ד" עכ"ל הרש"ש. (ועי' משנ"ב שם ס"ק לה ובשעה"צ שם ס"ק נה).

ויוצא לכא' לפ"ז, דגם אם יסכך בדבר שדרכו לייבש בהושענא

רבה, ג"כ יהי פסול, ומדאורייתא.

גמרא "ואמר רבי אבא אמר רב הונא".

נקטה הגמ' ב"ו החיבור, אף דלעיל הי' בעל המימרא: "א"ר אבא אמר **שמואל**", והוא חידוש.

**סוכה העומדת עתה מצד עצמה, אלא שיש בה דבר המקבץ
זומאה שמעמידה לעתיד**

**תוס' [ד"ה דלא] "וי"מ שיכבידו ראשי שבלין על הקשים ולא
יתפרדו הקשים מעל הסוכה ברוח".**

הרה"ג ר' יואל איינשטיין שליט"א עורר כאן שאלה נפלאה: מדוע אין כאן פסול של "מעמיד", והרי השבלין מעמידין את הקשים שלא יתבדרו ברוח? [וכעין זה מצינו ברמ"א סי' תרכ"ט ס"ז, דאסור להניח סולם על הסכך בכדי להחזיקו, וה"ה בכל כלי המקבל טומאה כגון ספסל וכסא שמקבלין טומאת מדרס, ומקורו מהרי"ל, וכתב שם במשנ"ב ס"ק כ"ד, דהטעם משום דגם זה בכלל מעמיד הוא, וע"ש בשעה"צ דכ"מ בביאור הגר"א וש"א, וא"כ מאי שנא הכא בנד"ד?]

ושוב הראה הרה"ח ר' **יצחק בונדו שליט"א** בהגהות "דברי נחמיי" כאן, שכבר עמד בהערה נפלאה זו וכתב וזה לשון קדשו: -

"לכאורה א"כ ה"ז כמו מעמיד כמ"ש מהרי"ל שברמ"א ס"ז, וצ"ל לפ"ז **דדעת תוס' אלו כדעת הרא"ש וסיעתו**, דטעם קבע עיקר **אבל להעמיד בדבר פסול מותר**, ומ"מ מוכח בסמוך דאם הכשר רבה ש"ד (לכתחילה), וא"כ לכאורה משמע דא"ז דומה למעמיד כו'. (ואפשר שזה כוונת מ"א סימן תרכ"ט סק"י, אך בשו"ע מוח"ז רבנו הגרש"ז ז"ל ומחצית השקל - משמע דשוין, וצ"ע קצת" עכ"ד.

ושוב הראו ב"אוצר מפרשי התלמוד", שמביא שעמדו בזה ה"מרחשת" (סימן י"ט ס"א) וכן בשו"ת "דובב מישרים" (ח"א סי' צ'). ובדו"מ שם (ד"ה ועפ"ז) כתב ליישב, לפמש"כ הנוב"י (מהדו"ת יור"ד סי' קלא) דבמקוה הכשרה מצד עצמה, אלא שהוסיף בבנינה איזה דבר המקבל טומאה, כדי שלא תחסר המקוה בעתיד, בכה"ג אין לפסול עתה את המקוה מדין מעמיד בדבר המקבל טומאה, ואף שאותו דבר המקבל טומאה מונע שלא תחסר המקוה בעתיד. וכמו כן י"ל בעניננו, דמאחר שכל זמן שאין רוח יש סיכוך כשר, אף שהסכך הפסול מונע שבעתיד לא תפזר הרוח את הסכך, הסוכה כשרה.

דף י"ד א'

רש"י [ד"ה משום] "שאלתי את מורי וכו' ואמר לי רבי וכו' - האם רש"י שאל בכזו אריכות את שאלתו מרבו, והלא מסתמא אמר רק מלה אחת: **גופא!?!... בתמיהה, ואולי הוסיף עוד מלה: גופא!?! משנה!?!...**

וכשהשיב הרבי, האם השיב ככל האריכות הכתובה ברש"י, והלא מסתמא אמר רק תיבה אחת: **טהרות!?!... או אולי הוסיף: אין גמרא!?!...**

ובכל זאת כתב רש"י אריכות הסבר השאלה, ואריכות הסבר התשובה.

ואולי יש ללמוד מזה, שאכן אפשר למסור כך שאלה ותשובה לא בקיצור הלשון בדיוק כמו שהי', אלא באריכות ההסבר, כדי שיוסבר ויובן היטב להשומעים? (משמה"ל).

שם. "שאלתי את מורי... ואמר לי רבי".

פתח ב"מורי" וסיים ב"רבי"?

ובעיקר הדבר, עי' ב"אוצר מפה"ת" בשם "דקדוקי סופרים", שהדברים כאן נכתבו ע"י תלמידו של רש"י, ששאל את רבו רש"י.

שם "משום דהך משנה מן הטהרות שאין מהם שום גמרא בעולם" וכו'.

ואפילו לא ירושלמי! ובניגוד לסדר "זרעים" ששם יש ירושלמי.

שם "משום דהך משנה מן הטהרות וכו', לפיכך נוהג הש"ס לומר גופא כדי לפרש".

ב"אוצר מפרשי התלמוד" הביאו מכמה אחרונים, דמצינו עוד דוגמא לזה בכתובות ט"ו ב': **"גופא**, מצא בה תינוק מושלך" וכו', והיא משנה בפ"ב דמכשירין. ואולם מובא שם שהקשו, מהגמרא בכתובות דף ע' ע"ב: **"גופא**, המודר הנאה מחבירו ואין לו מה יאכל" וכו', והיא משנה בנדרים מ"ג א', וכבר עמד בזה הגר"ב ב"מסורת הש"ס" שם, וציין לכל זה בהג' מהרש"ם כאן, ע"ש, [א"ה: עי' עוד במסוהש"ס בקדושין ו' א'].

גמרא "אף תפלתן של צדיקים מהפכת דעתו של הקב"ה ממדת אכזריות למדת רחמנות".

כלומר, ממה **שנראה לנו** כביכול ממדת אכזריות.

במשנה "ורבי מאיר אוסר".

עי' ריטב"א, דאידי דתני בדרכי יהודה "מסככי" לומר שמותר לסכך בהכי, תנא נמי ור"מ "אוסר", ולעולם אף בדיעבד קפסיל ר"מ, ע"ש בריטב"א כל דבריו הקדושים.

הישן חוץ לסוכה - האם חובה להקיצו?

במשנה "ובלבד שלא ישן תחתיו".

התוי"ט נתקשה, מדוע נקט התנא דוקא **שינה**, ולא **אכילה ושתי'?** וכתב התוי"ט וז"ל קדשו: "להכי נקט שינה, דאפילו עראי אסור, דתנן במשנה ד' פרק ב' שאוכלין ושותין עראי חוץ לסוכה, ותני עלה (דף כ"ו) ואין ישינים עראי חוץ לסוכה, משום דאין קבע לשינה, שאין אדם קובע עצמו לשינה, שפעמים שאינו אלא מנמנם מעט ודיו בכך" עכ"ל התוי"ט (וכ"ב בתפארי"י שם אות ל"ה).

ועל כך כתב בשו"ת מהרי"ל דיסקין (קונטרס אחרון, אות צז, דף ע"ז ע"א מדפי הספר) וז"ל קדשו: -

"ענין תוי"ט פ"ק דסוכה (פ"א מ"ו) ובלבד שלא ישן, ותירוצו דחוק, דהאיכא מ"ד דשרי שינת עראי חוץ לסוכה ע"י שומר, ואיך א"ש מתני' לדידי' -

ויותר נראה, דקמ"ל דסמוך לנסר שרי לישן ולא חיישינן שמא יתהפך כדחיישינן גבי תפילין בצדו, עיין תר"י פ"ד דברכות, ועיין נימוק"י סופ"ב דב"ק, - והטעם, דמה שעושה בעת שהוא ישן לית ב' משום חוץ לסוכה, - ואף דלחד מ"ד חייש בשינת ארעי חוץ לסוכה משום שמא ירדם, שא"ה, כיון שכל עיקר ההיתר מעיקרא הי' רק משום ארעי, וא"כ כשירדם חיובא הוא להקיצו, ולא משגחין על מה שיצטער ביקיצה זו, דהא לא בא כלל לישן זמן זה. משא"כ בנסר זה, כשיתהפך בשינתו תחת הנסר, אין חובה כלל להקיצו, דמצטער הוא, א"כ ממילא גם הוא מעיקרא יכול הוא לישן סמוך לנסר, ואין לו לחוש לנפשו כלל, דוק" עכ"ל המהר"ל ד"ד זע"א. (ועי' משנ"ת בס"ד להלן י"ז א', ולהלן כ' ע"ב. ועי' בזה בספר הנפלא "סוכת רחל").

רש"י [ד"ה ר' מאיר] "דפסיל אית לי גזרת תקרה אי מכשרת בהו אתי למימר מה לי לסכך באלו מה לי לישב תחת קורות ביתי אף היא בנסרים מקורה" וכו'.

עי' ריטב"א שהקשה על פירוש זה כמה קושיות, והקושיא הא' שם "דהא גזירה זו משום חשש הרואין הוא ולא משום חשש העושה בלבד, והרואה סכך של נסרים היאך ידקדק בהן אם יש ארבעה או פחות מכאן כל שהוא שלא יטעה לעשות בתקרתו סוכה" ע"ש, ואולם עי' ברש"י להלן ט"ו א' (ד"ה בביטול), דמשמע לכאן מתו"ד, דכל עיקר הגזירה היא רק משום העושה, ע"ש, ואת"ש.

רש"י [ד"ה בשאין] "ור' מאיר חייש למיעוט" וכו'.

וזה מתאים עם שיטתו של ר"מ בכ"ד, דחייש למיעוטא [א"ה: עי' הג' מהרש"ם].

גמרא "מר סבר כיון דליתנהו שיעור מקום לא גזרינן, ומר סבר כיון דנפקי להו מתורת לבוד גזרינן".

עי' מהר"ם בסוגיין.

דף י"ד ע"ב

גמרא "סככה בנסרים של ארז".

צ"ב, למה נקטו "של ארז"? ושוב הראו הלומדים מש"כ כאן ברש"ש, ע"ש כ"ד הקדושים.

גמרא "א"ר יהודה מעשה בשעת הסכנה שהבאנו נסרים שהיו בהן ארבעה וסיכננו על גבי מרפסת וישבנו תחתיהן, אמרו לו משם ראייה - אין שעת הסכנה ראייה".

פירש הריטב"א וזה לשון קדשו: -

"פירוש, לדברי הכל אין עושין סוכה בדבר הפסול בגופו מן הדין אפילו בשעת הסכנה, דהא למאי מהני הרי אינה סוכה כלל, אבל בנסרים שפסולן אינו בגופן אלא מדרבנן משום גזירה, אמרו רבנן דבשעת הסכנה לא גזרו, כדי שלא תשתכח תורת סוכה ואוקמוה אדינא. אבל ר' יהודה סבר שאילו גזרו בהם חכמים כלל היו עושין לדבריהם חזוק אפילו בשעת הסכנה כאילו היו פסולין מן התורה, ומכיון שסיכנו בהן אלמא לא גזרו בהם כלל" עכ"ל הריטב"א.

שם "מעשה בשעת הסכנה" וכו'.

ופרש"י: "שגזרו העובדי כוכבים גזרה על המצוות".

לכאן, אם הוא שעת השמד, א"כ יהרג ואל יעבור?

גמרא "שהביאנו נסרים שהיו בהן ארבעה" וכו'.

ומדוע כאן לא מנעו אותם הגוים? לכאן משום שלא ידעו כלל שיש כאן סוכה.

שם "אין שעת הסכנה ראייה".

ואין הדין לענין ברכה? עי' רשב"א וריטב"א, ועי' פרמ"ג סי' תרכ"ט א"א ס"ק כ"ב, ובמשנ"ב שם ס"ק נ'.

גמרא "ומודה רבי יהודה" וכו'.

לריבותא נקט רבי יהודה, וכדפרש"י בד"ה ומודה, (ועל דרך שכתב רש"י לעיל בד"ה פסל, ע"ש) - כך ביאר היטב הרה"ג ר' יוסף קליין שליט"א.

גמרא "איקלע רב נחמן לסורא עול לגבי רב חסדא ורבה בר רב הונא אמרי לי הפכן על צידיהן מהו, אמר להו פסולה, נעשו כשפודין של מתכת".

וכ' הראשונים, דקבלו זאת מיני' וחזרו בהם.

דף ט"ו א'

במשנה "תקרה שאין עלי' מעזיבה" וכו'.

וכתב הר"ן: "ודוקא נקט שאין עלי' מעזיבה, שאם הי' בה מעזיבה לא הוה סגי במפקפק, דמעזיבה ועפר סכך פסול נינהו, דלאו גדולי קרקע הן" עכ"ל הר"ן.

במשנה "ונוטל אחת מבינתיים".

לשון הרא"ש (בסי' כט): "או נוטל אחת מבינתיים - בין כל אחת נוטל אחת ומניח פסל במקומו" וכו'. ע"כ. וע"ש בקרב"נ אות ב'. ובתו"ט הביא את ד' הטור בסי' תרל"א שכ' בלשוננו: "שיטול מבין כל שני נסרים אחד". וע"ש בתפארת"י (אות לט).

רש"י [ד"ה מעזיבה] "ודומה לו במקרא בספר עזרא (נחמי' ג)".

עי' גהש"ס לעיל י"ב א' על רש"י [ד"ה צאן].

רש"י [ד"ה מפפק] "סותר ומנענע את כולן ואח"כ נוטל אחת מבינתיים ונותן פסל במקומה".

הרה"ג ר' אליעזר גינסברגר שליט"א העיר בצדק, דלכאן אין צריך לנענע אלא את אותן אלו שלא עתיד ליטול אח"כ.

רש"י [ד"ה תקרה] "סתם תקרה בנסרים שיש בהן ארבעה".

הריטב"א הקשה לפרש"י, דאם נסרים של תקרה זו יש בהן ארבעה טפחים ואסור לסכך בהם לר"מ אליבא דרב ולר"מ ולר"י אליבא דשמואל, היכי מתכשרי כלל במפקפק או בנוטל אחת

מבנתיים או בשניהם, וכי מפני שמפקפק או נוטל אחת מבנתיים הוכשרו הנסרים האלו הפסולים, והלא נסר שיש בו ד' טפחים פוסל באמצע אפילו בסוכה גדולה? וע"ש כל דבריו הקדושים.

והרב המהדיר זצ"ל מציין שם (בציון 151), דבפסקי הרי"א (ה"ו ג') כתב, דאכן לדעת רש"י כשרה כל הסוכה ואפי' תחת נסרין הקבועין, והרי"א ז"ל חולק ע"ז, וכ"כ הב"ח (סי' תרל"א) בדעת הרא"ש והטור, יע"ש מש"כ בטעמא דמילתא, אך בדעת רש"י כתב הב"ח דלא ס"ל כן, אלא ס"ל דתחת נסרים הקבועין פסולה הסוכה, והוכיח זאת מתו"ד רש"י במשנה ד"ה ר"מ. וציין שם עוד, לקרב"נ (סי' כט אות ב'), ולביאור הגר"א (סי' תרל"א ס"ט) ול"ביאור הלכה" שם.

רש"י [ד"ה בנכנס ויוצא] **"והאזיר יותר על השפודים"**.

הרש"ש מגיה: **דהאזיר יותר על השפודים"**.

דף ט"ז א'

גמרא "תניא כוותי דרבי אמי בר טביומי מחצלת של שיפא וכו', מחצלת הקנים" וכו'.

לאיזה צורך הביאו את הסיפא של הבריייתא?

דף י"ז א'

רש"י [ד"ה אם] **"ולא יישן תחת זה"**.

וכן איתא בשו"ע (ריש סימן תרלב): "ומיהו אין ישנים תחתיו כל זמן שיש בו ד"ט". וכתב המשנ"ב (סק"ו): "ר"ל שאף שהסוכה כולה כשרה היא, מ"מ אותו המקום כיון שהוא ד"ט הוא מקום חשוב לעצמו, ואין מתבטל לגבי הסוכה" עכ"ל המשנ"ב.

והנה, לעיל, לגבי הדין דסכך פסול אינו פוסל באמצע בפחות מג' טפחים, כתב השו"ע דמותר לישן תחתיו. ושם הביא המשנ"ב (סק"ג), ששיטת הראב"ד והר"ן, דאף דפחות מד' טפחים כשרה, מ"מ תחת אותו המקום אסור לישן ולאכול, אא"כ אותו המקום הוא פחות מג' טפחים. ופסק המשנ"ב, דלכך יש להחמיר לכתחילה, ומקורו מהח"א.

והעיר **הרה"ג ר' עקיבא וולקן (זלה"ה)**, דלהלן, לגבי הא דאיתא בשו"ע לענין דופן עקומה דאין ישנים תחתיו כל זמן שיש בו ד' טפחים, כאן לא הביא המשנ"ב לשיטה הנ"ל, והאם יש כאן חילוק בין הנושאים? וצריך בירור. והראה **הרה"ג הנ"ל**, דבספר "הסוכה" עמ' עט, נקט בפשיטות דהיינו הך.

והנה לכאן, מדוע נקטו (בכל הסעיף שם בשו"ע) דווקא שינה? ועמד בזה ב"ביכורי יעקב", וכתב: "פשוט הוא, דה"ה ג"כ **לאכול**, ונקט שינה כלשון המשנה, **משום דעיקר מצות סוכה היא שינה**, דבה אפילו עראי אסור חוץ לסוכה" עכ"ל הביאור"ל, וזוהי מציאה רבתא - עי' מה שהובא לעיל י"ד א' בשם **התוי"ט והמהריל"ד זיע"א**.

ועכשיו, בא וראה מה שעשה כאן **הס"ק הח"ח זיע"א** ב"ביאור הלכה" שם, וזה לשון קדשו: "ואין ישנים תחתיו, ה"ה אכילה, ונקט שינה בכל מקום **משום דבזה אסור אפילו עראי**, משא"כ

באכילה (אחרונים)". עכ"ל הביאור"ל. ולא ציין הביאור"ל להדיא לה"ביכורי יעקב" (כדרכו לאורך כל המשנ"ב הלכות סוכה), ולכאן היינו משום שהביאור"ל שינה כאן מלשון הביכור"י, דהביכור"י כתב **"משום דעיקר מצות סוכה היא שינה"** וכו', ואילו הביאור"ל לא כתב עד כדי כך, רק כתב משום דבזה אסור אפילו עראי, ולכן לא הי' יכול לייחס את הדברים כמות שהם להביכור"י.

ושוב טען בצדק **הרה"ג ר' יוסף קליין שליט"א**, דיתכן דמה שכתב הביאור"ל "אחרונים" ולא ציין להדיא להביכור"י, משום שבאמת עיקר הסברה כבר מבוארת בד' התוי"ט על המשנה דלעיל י"ד א', וכפי שהובא שם לעיל.

אמר התלמיד הכותב: כאן הכריז הרב זצ"ל בגודל צדקותו וענוותנותו: בטל כל מה שאמרתי! וחזר וכפל את הדברים: "בטל כל מה שאמרתי!!"

במשנה "סוכה גדולה שהקיפוח" וכו'.

כאן בסיפא פירטה המשנה פחות מברישא.

רש"י [ד"ה שהקיפוח] **"בדבר המקבל טומאה" וכו'.**

לכאן, לדוגמא בעלמא נקט לה רש"י, וה"ה נמי בדבר שאין גידולו מן הארץ או במחובר [הערת **הרה"ג ר' יואל איינשטיין שליט"א**].

בענין דופן עקומה

גמרא **"ואי אשמעינן הני תרתי משום דסכך סכך כשר הוא, אבל סוכה גדולה שהקיפוח בדבר שאין מסככין בו דסככה סכך פסול הוא אימא לא"**.

עי' ריטב"א שנתקשה, לפי שיטתו לעיל (ב' א') שהיא כשיטת רש"י בדין דופן עקומה, דהגדר הוא שרואין את **הכותל** כאילו נתעקם, א"כ מאי שנא בין סכך כשר לסכך פסול לגבי האי מילתא? וע"ש כל דבריו הקדושים.

שם. בהצריכותא דתלתא בבי בדופן עקומה. -

הנה בשעתו נסתפק **מורנו רבי ארי' פרוינד זצ"ל**, איך באמת הדין בדאיכא תרי גריעותות, גם סכך פסול, וגם שהדופן עשוי שלא לצד הסוכה, אם גם בכה"ג דיינין לדין דופן עקומה?

וב"משמר הלוי" סוכה סימן יט נדפס בזה הלשון: -

"ודברנו בס"ד, דלכאורה הוא דומה לנידון הב"ח וה"ערוך לנר" בדף ח' ע"ב בסוכת רועה גוי דאיכא תרי גריעותות, גם דגנב"ך וגם דרקב"ש, דלהב"ח פשיטא דכשר, והעתיקו הפמ"ג שם, וכ"כ המ"ב שם סי' תרל"ה ס"ק ב' בשם "אחרונים" [דהיינו מסתמא הב"ח והפמ"ג] ואילו ה"ערוך לנר" שם מפקפק בזה, וב"בכורי יעקב" ציין למה שכתב בחידושי בדף ח', דהיינו שלא ס"ל שם כהב"ח.

אמנם כתבנו בס"ד, שלכאורה דברי הב"ח וסייעתו מסתייעים מדברי התוס' ריש מעילה, ומה שהביא ה"ערוך לנר" מתוס' סוכה

כ"ה ב' סוף ד"ה משום - הלא לכאורה יש לחלק טובא, כמו שנכתב במכתב קודם, בס"ד.

עכ"פ עמדנו בשאלה: אם מבואר להדיא הדין הזה באיזהו מקומן?

וא' הלומדים שי' טוען, שהדין הזה מבואר [להכשירא] בתשובת "פנים מאירות" המובאת בבה"ט סי' תרל"ב ס"ק א' [וכמדו' שמובאת התשובה הזו דה"פנים מאירות" גם בשע"ת סי' תרכ"ו], ובעניי עדיין לא עלתה בידי ללמוד היטב את האמור שם. ע"כ נדפס במשמה"ל שם.

ואולם אחר כך מצאנו בזה בס"ד מציאה רבתא ונפלאה בד' הריטב"א כאן, שעל האמור כאן בגמרא: "וצריכא וכו' ואי אשמעינן הני תרתי משום דסככן סכך כשר הוא, אבל סוכה גדולה שהקיפוה בדבר שאין מסככין בו דסככה סכך פסול הוא אימא לא", על כך כתב הריטב"א וזה לשון קדשו: -

"ובדין הוא דסגי לי' בחצר המוקפת אכסדרה ובתקרה שיש עלי' מעזיבה, דמחיצות לאו לאכסדרה עבידן - וסככן סכך פסול" עכ"ל הריטב"א. ומפ' לכאן, דלקושטא דמילתא גם בדאיכא

תרי גריעותות דיינינן לדין דופן עקומה.

גמרא "אמר רבה, אשכחתינהו לרבנן דבי רב - דיתבי וקאמרי" וכו'.

ופרש"י: "דיתבי וקאמרי, משמי' דרב".

והנה בביצה י"ט א' מצינו נמי: "אמר רבא, אשכחתינהו לרבנן דבי רב דיתבי וקא אמרי" וכו'. ושם כתב רש"י בהאי לישנא: "אשכחתינהו לרבנן דבי רב, לתלמידים שבכית המדרש". ואולם כאן רש"י לא יכול לפרש כך, דמפ' להדיא בגמ' להלן בע"ב: "בשלמא להך לישנא דאמר רב" וכו'. [א"ה: וכ"כ בקצרה בהג' ר"ש מדסוי].

תוס' [ד"ה אויר פוסל], עי' רא"ש (סי' לב), ועי' תשו' הגרעק"א (סימן יב).

דף י"ז ב'

רש"י [ד"ה האי] "כיון דלא שוו גרסינן, ולא גרסינן וכיון".

מה כאב לרש"י באם תהי' הגירסא "וכיון"?

גיציים משולחן גבוה

- המשך מעמוד 1 -

פעם רקדו בחתונה מרגן הקדושים רבי ברוך בער זיע"א ורבי אלחנן זיע"א, אחר כך בא רבי ישראל יעקב התכופף על הארץ וליקק את העפר... וטעמו ונימוקו, שכן ברצונו לקיים את מאמר התנא "והוי מתאבק בעפר רגליהם" כפשוטו!

פעם, קבע עמו רבי אלחנן לימוד בחברותא, אחרי זמן קצר נתפרדה החבילה, ורבי אלחנן הסביר: כל מה שהנני אומר, נענה רבי ישראל יעקב לעומתי ואומר: אה, הך רבא אומר כל כך טוב!... לא בכזו "חברותא" חשקה נפשי, הוא צריך חברותא שתתווכח עמו... הוא צריך מישהו שיילחם עמו במלחמתה של תורה!... [הוא לא טיפח מסיבו פולחן אישיות, רחמנא ליצלן].

"תראה צורותם - שעלה עליהם האור"

סיפר רבנו זצוק"ל:

דודי ה"תורת זאב" זצוק"ל חוזר היה ומשנן באזני, את דבריו הקדושים של ה"חובות הלבבות" בשער אהבת ד' [פרק ז'], שמתאר שם בהרחבה רבה את אותם קדושי עליון שהגיעו אל הדרגה הנכספת של אהבת ד', ובתוך דבריו הקדושים כותב החוה"ל משפט נורא, בהאי לישנא:

"תראה צורותם - שעלה עליהם האור"!!

פעם אחת לקחני דודי זצוק"ל לרחוב יוסף בן מתתיהו בירושלים עיה"ק, שם הי' דר האדמו"ר הקדוש מביאלא בעל "חלקת יהושע" זיע"א, העמיד אותי שם ליד החלון, ואמר: הנה, תתבונן בצורת פניו המאירות, ותרגיש בחוש את דברי ה"חובות הלבבות" הנ"ל: "תראה צורותם - שעלה עליהם האור"!!

על כבוד ה"מלמדים"!!!

קרה פעם, שבתוך כדי דרשה, הי' נראה לרבנו זצוק"ל, שמתוך דבריו הי' נשמע איזה שהוא ביטוי של בקורת על ה"מלמדים", ובהיות והיו נוכחים שם בדרשה כמה מלמדים חשובים, החל רבנו על אתר להאריך ולספר ולתאר, עד כמה שהי' יקר ונכבד אצל רבותינו מצוקי ארץ זיע"א כבודם של המלמדים, אשר עושים את עבודת הקדש היותר חשובה ונכבדה לפני הקב"ה, [ראה בספר "נרות שלמה" סימן קי]. וסיפר ותיאר בין השאר, איך שקדוש ד' הבריסקר רב זיע"א, הי' מביע את מלא הערכתו העצומה להמלמדים של "עץ חיים" בשעתו.

"ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד - אלו מלמדי תנוקות!"

דמעות תנין...

בשעתו, בפרשיית ההתנתקות, בכו מגורשי גוש קטיף [בפני התקשורת הנקראת חרדית], על כך שכביכול הרסו והחריבו להם שם "מקומות תורה"...

ורבנו זצוק"ל הגיב על כך ואמר: אלו דמעות תנין! וכי לזה ייקרא "מקומות תורה"? ל"הסדר", שהולכים משם בחורים לצבא... להיהרג...!! זה רק דמעות תנין!